NACIONALNA
I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA
U ZAGREBU

Ulica Hrvatske bratske zajednice 4
10 000 Zagreb
Hrvatska
T +385 1 616 40 40
E uprava@nsk.hr
www.nsk.hr

KLASA: 612-01/26-01/08
URBROJ: 474-05-2
U Zagrebu, 26. kolovoza 2026.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu na temelju članka 18. stavak 3. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine“ br.145/24) i članka 24. podstavka 13. Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti („Narodne novine“ br. 17/2019, 98/19, 114/22 i 36/24) donosi

ODLUKU

1. Proglašava se da **Zbirka stare i vrijedne knjižne građe Knjižnice Državnog arhiva u Pazinu**, Vladimira Nazora 3, 52 000 Pazin ima status kulturnoga dobra.

2. Predmetna zbirka sadrži **893 jedinica knjižnične građe nastale u razdoblju od 1554. do 1855. godine, od čega su 809 jedinica monografije i 84 jedinice periodika**, a navedene su u inventarnom popisu koji se nalazi u prilogu ove Odluke i čini njen sastavni dio.

3. Za kulturno dobro iz točke 1. ove Odluke utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite:
- predmetno kulturno dobro imatelj je dužan čuvati u odgovarajućim sigurnosnim i mikroklimatskim uvjetima
- zaštitni i drugi radovi na predmetnom kulturnom dobru smiju se poduzeti samo uz prethodno odobrenje nadležnog tijela
- imatelj kulturnog dobra dužan je provoditi sve mjere zaštite koje se odnose na održavanje, korištenje i dostupnost predmetnoga kulturnog dobra
- imatelj kulturnog dobra dužan je o svim promjenama na predmetnom kulturnom dobru, oštećenju ili uništenju, te o nestanku ili krađi predmetnog kulturnog dobra odmah obavijestiti Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu i nadležno tijelo
- predmetno kulturno dobro ili njegovi dijelovi, sukladno odredbi članka 53. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ne smiju se iznijeti iz zemlje osim uz posebno odobrenje nadležnog tijela u slučajevima predviđenim člankom 54. toga Zakona
- predmetno kulturno dobro smije se prodati samo pod uvjetima iz članka 78. i 79. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara
- imatelj kulturnoga dobra dužan je osigurati dostupnost predmetnoga kulturnog dobra u svrhu korištenja, istraživanja i izlaganja/prezentacije
- imatelj kulturnoga dobra dužan je trajno čuvati svu dokumentaciju o građi koja ima svojstvo kulturnoga dobra
- o poduzimanju mjera zaštite i drugih radova (digitalizacija, posudba, izmještanje, prezentacija/izlaganje građe i dr.) imatelj kulturnoga dobra dužan je voditi/čuvati dokumentaciju

4. Određuje se upis knjižnične građe iz točke 1. ove Odluke u Evidenciju knjižnične građe za koju je utvrđen status kulturnog dobra, a koja je sastavni dio Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Obrazloženje

Tradicija čuvanja arhivskoga gradiva u Istri potječe još od 14. stoljeća, a prvi ozbiljniji pokušaj osnivanja arhiva u Istri došao je od strane Zemaljskoga sabora Markgrofovije Istre u Poreču (*Dieta Provinciale del Margraviato dell'Istria*), koji nakon 1871. godine započinje rad na prikupljanju izvornog arhivskog gradiva i na izradi prijepisa, a sve to s ciljem osnivanja *Pokrajinskog arhiva Istre*. Osnutkom Državnog arhiva u Trstu (*Direzione di Archivio di Stato di Trieste*) 1926. godine, u čijoj je nadležnosti bilo i područje istarske provincije, započinje razdoblje institucionalizirane skrbi nad arhivskim gradivom. U prvim je godinama poslijeratnog razdoblja, u sklopu aktivnosti u svezi s popisivanjem i dokumentiranjem ratnih šteta nad kulturnim dobrima, pokrenuta ponovna inicijativa za osnivanjem arhiva sa sjedištem u Istri, za što je bio nadležan Državni arhiv u Rijeci. Presudnu ulogu u osnivanju Arhiva imala je Prva konferencija Društva arhivskih radnika Hrvatske, na kojoj se raspravljalo o razvoju arhivske službe u Hrvatskoj. Na temelju njezinih zaključaka Arhivski savjet Hrvatske 1957. godine predložio je Savjetu za nauku i kulturu NR Hrvatske osnivanje novih arhivskih ustanova, među kojima je bila i arhiva u Puli. Narodni odbor kotara Pula na svojoj sjednici 20. listopada 1958. godine donosi Rješenje o osnivanju Kotarskog arhiva kotara Pula sa sjedištem u Pazinu, pod nazivom Istarski arhiv Pazin koji mijenja naziv tri puta, od 1960. do 1993. godine Historijski arhiv – Pazin, od 1993. do 1997. godine Povijesni arhiv Pazin, a nakon 1997. godine Državni arhiv u Pazinu.

Knjižnica Državnog arhiva u Pazinu osnovana je 1962. godine kao specijalna knjižnica s primarnom zadaćom prikupljanja, čuvanja i davanja na korištenje knjižnične građe koja prati arhivsko gradivo. Nabava građe odvija se kupnjom, razmjenom, darovima te vlastitom izdavačkom djelatnošću Ustanove, čime se kontinuirano obogaćuju sve zbirke knjižnice. Fond je organiziran u više tematskih zbirki: referentnu zbirku, zbirku stručne arhivističke literature, zbirku službenih publikacija, zavičajnu zbirku *Histrica*, zbirku stare i vrijedne građe, opći fond te posebne zbirke ostavština (Zbirka Tugomila Ujčića i Zbirka Stojana Brajše). Danas fond knjižnice obuhvaća 11.804 sveska knjiga, 9.279 svezaka časopisa, 3.421 godište novina, 12 ocjenskih radova te 23 digitalizirane jedinice.

Kako knjižnica do 1998. godine nije imala stručnog knjižničarskog djelatnika, fond se od samih početaka izgrađivao usporedno s preuzimanjem arhivskog gradiva s terena, pri čemu je knjižnična građa pristizala bez sustavne selekcije. Na taj je način u knjižnicu dospio i značajan broj starijih i rijetkih publikacija, osobito onih tiskanih prije 1835. godine, koje danas čine Zbirku stare i vrijedne građe koja čuva 893 jedinice knjižnične građe nastale u razdoblju od 1554. do 1855. godine, od čega je 809 jedinica monografije i 84 jedinice periodike. Najviše publikacija je nastalo u 19. stoljeću, zatim 18., 17. pa 16. stoljeću, a tematski su zastupljena djela iz raznih područja znanstvenih i umjetničkih područja, jezika i književnosti, povijesti i geografija, filozofije, religije i teologije, prirodnih, tehničkih i društvenih znanosti. Od jezika su zastupljeni talijanski jezik, zatim latinski, njemački, francuski, grčki, engleski i hrvatski jezik, a od pisama latinica i njena varijanta gotica.

Najstarije izdanje u zbirci, i jedino iz 16. stoljeća, jest *Ambrosii Calepini Dictionarium*, tiskano u Veneciji 1554. godine, a autor mu je talijanski humanist, leksikograf i augustinski redovnik Ambrogio Calepino, Calepinijev rječnik smatra se jednim od najvažnijih leksikografskih djela humanističkog razdoblja te je stoljećima služio kao osnovno pomagalo za učenje te vrijedan primjer renesansne humanističke leksikografije i rane tiskarske kulture. Iz 17. stoljeća nalazi se 12 jedinica građe, a najstarija potječe iz 1607. godine, autor joj je Herman Torrentino. Riječ je o enciklopedijskom djelu *Elucidario poetico, nel quale sono contenute le historie, favole, isole, regioni, città, fiumi & i monti più famosi con altre cose di questa maniera: opera necessaria a tutti gli studiosi di poesia* koje donosi pregled povijesnih zapisa, basne, otoke, regije, gradove, rijeke i planine te druge slične pojmove. Godine 1665. tiskano je djelo *Pištole i Evanđelja* Ivana Bandulavića, koje predstavlja prerađeno i dopunjeno izdanje najstarijeg latiničkog hrvatskog lekcionara Bernardina Splićanina. Bandulavićev lekcionar odlikuje se time što sadrži pojedine obrede i blagoslove, nepromjenjive dijelove mise, tekstove svih prefacija te pjesmu *Pissanca na Boxich*, poznatiju pod naslovom *V See vrime godiscchia*. U zbirci iz 18. stoljeća potječe 376 jedinica građe, a najstarija među njima je *Il cannocchiale Aristotelico* autora Emanuela Tesaurola iz 1702. godine. Gotovo većina svezaka (sv. 2 – 36) višesveščanog djela *Histoire ecclésiastique*, autora Claude Fleury, tiskanog u Parizu 1742. godine čuva se u zbirci, a djelo je važno jer prikazuje povijest kršćanske Crkve od njezinih početaka do početka 18. stoljeća. Među djelima iz područja prava ističe se *Leggi statutarie per il buon governo della provincia d'Istria* Lorenza Paruta. tiskano 1757. godine, a predstavlja zbirku mletačkih zakona koji su regulirali administrativni, gospodarski i društveni život Istre. U dijelu zbirke iz 19. stoljeća čuva se 479 jedinica građe od kojih su najstarija djela *Prospetto degli affari attuali dell'Europa* autora Domenica Camineria u dva sveska, zatim *Opere dell'abate Pietro Metastasio poeta Cesareo* u deset svezaka te u osam svezaka djelo *Vita di Napoleone Bonaparte imperatore de' Francesi* autora Waltera Scotta. Posebno se izdvajaju jedinice koje sadrže djelo *Nuovo dizionario geografico universale* autora Giuseppea Antonellija i *Dizionario delle scienze naturali*, u kojem se metodično obrađuju različita bića prirode, razmatrana prema trenutnom stanju znanja ili u odnosu na njihovu korisnost za medicinu, poljoprivredu, trgovinu i umjetnost, uz biografije istaknutih prirodoslovaca. Među 84 jedinice periodike tj. službenih listova, službenih austrijskih publikacija, ističe *Sr. k. k. Majestät Franz des Ersten politische Gesetze und Verordnungen für die Österreichischen, Böhmischen und Galizischen Erbländer* (Politički zakoni i uredbe Njegova Carskog i Kraljevskog Veličanstva Franje I. za austrijske, češke i galicijske nasljedne zemlje), koje se odnose na razdoblje vladavine Franje I. Ova izdanja sadržavaju zakonske propise, uredbe i administrativne odluke te predstavljaju važan izvor za proučavanje pravnog i upravnog sustava Habsburške Monarhije u prvoj polovici 19. stoljeća. Podrijetlo građe u zbirci nije potpuno razjašnjeno, no postoje dva glavna izvora. Jedan izvor je darovana knjižna građa prof. Tugomila Ujčića iz Pazina iz koje je u ovu zbirku uključeno 184 svezaka nastalih do 1850. godine. Drugi je građa koja je najvjerojatnije pristigla s arhivskim gradivom s terena u ranim godinama postojanja Arhiva. Na pojedinim primjercima uočavaju se rukopisni ekslibrisi *Tugomil Ujčić* te ostaci starih naljepnica, oznake starih inventarnih brojeva i signatura, nečitljivih bilješki i otisci pečata Arhiva Historijski arhiv Pazin i Državni arhiv u Pazinu, a za pojedine primjerke postoje zapisi na starim kataložnim listićima.

Građa je inventarizirana i organizirana u posebnu zbirku koja se čuva u zatvorenom ormaru u prostoru školske knjižnice, a dio jedinica je uveden u računalni online katalog programa MetelWin. Opće stanje građe ukazuje na uobičajena oštećenja nastala kao posljedica njezine starosti, dugotrajnog korištenja i prirodnog procesa starenja materijala, a uvjeti stabilni i primjereni arhivskim standardima.

Na osnovi postupka provjere i stručnog vrednovanja kojim je utvrđeno da su ispunjeni svi kriteriji propisani člankom 14. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara Stručno povjerenstvo NSK za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra za knjižničnu građu, na sjednici održanoj 21. kolovoza 2026. godine, donijelo je odluku kojom proglašava da predmetna građa ima status kulturnoga dobra u smislu članka 18. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, te se, sukladno članku 18. stavku 4. istog Zakona određuje upis knjižnične građe iz točke 1. ove Odluke u Evidenciju knjižnične građe za koju je utvrđen status kulturnog dobra.

Sukladno članku 19. stavku 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara točkom 3. Odluke utvrđen je sustav mjera zaštite predmetnog kulturnog dobra.

Iz navedenih razloga riješeno je kao u izreci.

Pouka o pravnom lijeku

Protiv ove Odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom nadležnom Upravnom sudu u Zagrebu, Avenija Dubrovnik 6. Tužba se podnosi u roku od 30 dana od isteka osmog dana od dana javne objave Odluke na mrežnim stranicama Nacionalne i Sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Tužba se predaje nadležnom Upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom. Uz tužbu se dostavlja izvornik ili preslika ove Odluke za Upravni sud, prijepis tužbe i priloga za tuženika, a ako ih ima i za svaku zainteresiranu osobu.

Predsjednik Stručnog povjerenstva

Ivan Volarević

REPUBLIKA HRVATSKA NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U ZAGREBU 2

Glavna ravnateljica

prof. dr. sc. Ivanka Stričević

PRILOG:

1. Inventarni popis građe iz Zbirke stare i vrijedne knjižne građe Knjižnice Državnog arhiva u Pazinu za koju se utvrđuje svojstvo kulturnog dobra Republike Hrvatske

DOSTAVITI:

1. Objava na mrežnoj stranici
2. Državni arhiv u Pazinu, Vladimira Nazora 3, 52 000 Pazin
3. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za arhive, knjižnice i muzeje, Odjel za Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, Runjaninova 2, 10 000 Zagreb
4. Područna konzervatorska služba Pula, Ul. Grada Graza 2, 52 000 Pula
5. Pismohrana